

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בראשית

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק טו

(תרגום הפשוט)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

החיילת ב"צבאות ה'" הינדא עטל תחי'
ליום הולדתה השמיני לאויש"ט, ביום כ"ו תשרי ה'תש"פ
ולזכות אחיות'
החיילות ב"צבאות השם" חי' מושקא, לאה ומנוחה רחל תחיינה

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' יעקב וזוגתו מרת שרה רייזל שיחיו ברננסון

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' אבא צבי הירש וזוגתו מרת אילנה שיחיו ברננסון

הרה"ת ר' שלום דובער הלוי וזוגתו מרת טובה שיחיו לוינ

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

בראשית

ובזה גופא – נוסף יותר מכך בשנים האחרונות, ובפרט בשנה שעברה (שנת אראנו נפלאות) ובתחלת שנה זו (שנת נפלאות בה) – בנוגע להיתר היציאה והסיוע ממדינה ההיא בעליית אחינו בני לארץ ישראל, כנ"ל.

ב. אי קיום תורה ומצוות אינו נובע מקשיים שכליים

אנשים מסויימים במשך הדורות השתמשו ב"שאלה" זו כ"הוכחה" לכך שלא כל דברי חז"ל, ח"ו, נכונים⁷, ובכך הצדיקו את התנהגותם – אי קיום תורה ומצוות, ח"ו.

אך האמת היא, שאי קיום תורה ומצוות איננו נובע מ"שאלות שכליות" אלא מ"תיאבון" של מידות האדם והשאלות באות רק כתירוץ להצדקת התנהגותו הבלתי-הוגנת. לפיכך די להם בשאלה כזאת שבעיון קל רואים, שאין בה ממש, כפי שיוסבר להלן.

הכל מודים, שבתקופת התנאים והאמוראים כבר היה החשבון של מועדי ליקויי חמה ולבנה מפורסם בין חכמי האומות, וכל הבקי בדברי ימי ישראל [מן הסיפורים המובאים בדברי חז"ל, ובאופן מפורט – מספרי דברי הימים (הם) יודע, שחכמי אומות העולם היו במגע הדוק ביותר, בעניני חכמה ומדע עם חכמי ישראל, ואף התנהלו ביניהם ויכוחים בחכמות שונות⁸ ואף בחכמת התכונה⁹.

כך, שאף אם יתעקשו ויסרבו לקבל,

א. ליקוי המאורות – תופעה טבעית קבועה, או תלוי במעשי בני אדם?

על הפסוק! "יהי מארת... והיו לאותות..." מביא רש"י את מאמר חז"ל² "כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם שנאמר³ מאותות השמים אל תחתו וגו'⁴ בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לידאג מן הפורענות".

על הסיבה לכך שהמאורות "לוקין" נאמר בגמרא⁵ "בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב ב"ד שמת ואינו נספד כהלכה... ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי פלסתר..." – כלומר, ליקוי מאורות תלוי במעשי בני אדם.

ידועה השאלה: ליקויי החמה והלבנה – "מאורות לוקין" – קבועים בטבע הבריאה, באופן שהם מופיעים בזמנים מסויימים, וניתן לחשב מראש מתי יתרחשו. כיצד ניתן, אם כך, לומר ש"בשביל ארבעה דברים חמה לוקה... מאורות לוקין", בעוד אשר זוהי תופעה טבעית הכרחית, שאי אפשר למונעה?⁶

(1) פרשתנו א, יד.

(2) ראה תוספתא סוכה פ"ב ה"ז. סוכה כט, א. מכילתא בא יב, ב (סוף פרשה א'). ועוד.

(3) ירמ' י, ב.

(4) בכמה כתי" ודפוסיים ליתא "וגו'".

(5) סוכה שם. תוספתא שם ה"ז. וראה פדר"א ספ"ז.

(6) ביערות דבש ח"ב דרשות בק"ק אה"ו דרשה ג' (סו, ד – בדפוס לעמבערג) הובא בענף יוסף לע"י סוכה שם, שהכוונה בליקוי המאורות היא לא להליקוי שמוכרח מצד הטבע, כ"א לזה "שיש במאורות... העדר אור... וכמו שמצינו לפעמים כתמים שחורות וכדומה בשמש וירח... וזה אינו תלוי בחשבון וסיבה".

אבל לא וכיתי להבין דבריו*: (א) מי יודע עדין (הכתמים) – שיהי' סימן בשבילי? (ב) יע (עתה) שגם בזה

יש מחזור טבעי מחושב מראש. ג) פירוש זה הוא היפך פשטות הענין, וגם היפך כו"כ מראשוני מפרשי הש"ס והמכילתא שם (כולל – אלה דשתקו ולא העירו כלום). ד) הסימן רע הוא "משל... למלך בוד... טול פנס מפניהם והושיבם בחושך" (סוכה שם. תוספתא שם ה"ז) – וזוהו מובן שקאי גם על הליקוי שמצד הטבע, שהרי גם באם נטילת הפנס מחושב מראש – ה"ז ישיבה בחושך. בחסדי דוד לתוספתא שם, שכונת ר"ל היא "שלפעמים יארע הליקוי בזמן שאינו ראוי להיות כפי מהלך הגלגלים, ואז היא ראי' שאינה אלא להורות פורענות בשביל דברים הללו" – אבל (נוסף על קושיות הנ"ל ג"ד, הנח) מתי קרה כזה? והרי הסיבות שבש"ס – "על אב ב"ד כו" – ודאי שאירעו כו"כ פעמים.

(7) להעיר מפייה"מ להרמב"ם סנה' ר"פ חלק ד"ה "והכת השני". שם בהקדמתו ד"ה אחר כן "וזה הענין הרביעי".

(8) ראה בכורות ה, ב. ובכ"מ.

(9) ראה פסחים צד, ב. ועוד.

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiaich.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ובזה גופא – איז צוגעקומען נאָכמער בשנים האחרונות, ובפרט בשנה שעברה (שנת אראנו נפלאות) און תחלת שנה זו (שנת נפלאות בה) – בנוגע צו דער היתר יציאה און סיוע פון מדינה ההיא בעליית אחינו בני"י לארץ ישראל, כנ"ל.

(משיחות ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון תשנ"ב)

כבר ראינו בגלוי את הנפלאות בתחילת שנה זו – בהמשך לנפלאות בשנה שעברה – במיוחד בקשר לזה, שמדינה ההיא (רוסי) משחררת ומסייעת לאלפי אלפי יהודים לעלות לארץ ישראל (ולמקומות נוס-פיים), אשר במ יכולים הם לחיות במלוא החפשויות בחייהם הפרטיים – גילוי מעלתם של ישראל, באופן שגם אוה"ע מכירים ומסייעים בזה.

ובהקדים, אשר – הגילוי וההכרה של העולם ושל אוה"ע במעלתם של ישראל מתחזק מדור לדור, כשאנו מתקרבים יותר ויותר לגאולה האמיתית והשלימה, כאשר יקויים „והלכו גוים לאורך", „והיו מלכים אומניק ושרותיהם מניקותיך", וכו'.

וכהכנה לזה, הרי במשך הדורות – גם בזמן הגלות – רואים שאפילו אוה"ע מכירים בכך שהיהודים הם העם הנבחר. כנראה בכוכ"כ מדרשי חז"ל [לדוגמא: הגמרא בזבחים³, שמלך מאוה"ע סייע שיהודי יהי לבוש „לכבוד ולתפארת", „אקיים בך והיו מלכים אומניק", ועוד].

וכידוע גם, שאוה"ע קוראים ליהודים בלשונם (גם כאשר הם מדברים ביניהם) – „העם הנבחר".

ובזה נוסף עוד יותר בדורות האחרונים⁴, ובמיוחד – במדינת ארצות הברית (ועוד מדינות), אשר היא מדינה של חסד, המתירה ליהודים לעשות עבודתם מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, ועוד מסייעת בזה, ומסייעת ליהודים בארץ ישראל וכו'.

שבעיני מדע¹⁰ וחשובים במדע התכונה היה לחכמי ישראל ידע ברור¹¹, ובאמצעותם¹² עבר הידע לחכמי הגויים, הרי דבר ודאי הוא, שעליו אי-אפשר להתווכח, שכאשר היו החשובים על ליקויי חמה ולבנה ידועים לחכמי הגויים, הם היו ידועים בודאי גם לחכמי ישראל¹³ באמצעות משאם ומתנם לחכמי הגויים, במיוחד כאשר מדובר בתכמת התכונה, שהידיעות בה נוגעות למצות קידוש החודש¹⁴.

לפיכך ברור, שאמר חז"ל, שליקויי חמה ולבנה הם סימן רע וכו', ובאים "בשביל ארבעה דברים", אינו יכול לעמוד בסתירה לעובדה שהליקוי קבוע בחוקי הטבע.

ג. ה"סימן" אינו בעצם הליקוי, אלא בראייתו

לכאורה, ניתן היה לומר¹⁵, שהדברים על

10 ראה אנציקלופד' תלמודית ע' חכמות חיצוניות (ע' נח), וש"ב.

11 כמבואר בספרים הדנים בענין העבור כו'. וראה רמב"ם הל' קדה"ח ספ"ז (ועוד) שחכמה זו כבר היתה כתובה בספרים ע"י חכמי ישראל בימי תביאים מבני יששכר אלא שלא הגיעו אלינו (וראה שם פ"א ה"ז. פ"א ה"ג"ד). וראה תרגום לדה"א יב, לב. ועוד. ועיין שבת (ע"ה, א): שמצוה על האדם לחשב תקופות ומולות .. כי היא חכמתם ובינתם לעניי הנמים. וי"א שהיא במנין המצות (ראה סג"מ מ"ע מז. סהמ"צ להרמב"ם שרש ב').

12 ראה ספר העבור לראב"ח הנשיא מאמר ב' שער ב' בסופו. ועוד.

13 ראה פדרי"א שם. וראה מאירי שבת שם: מצוה על האדם .. ושיחשב בתקופות ומולות מפני שחכמה זו מפארה בידיעת אותות השמים ולקות המאורות בלי שום שגיאה. וראה יסוד עולם מאמר ג' פ"ז בסופו.

14 ראה רמב"ם הל' קדה"ח ספ"ז.

15 ראה פ' ע"ד, ב בהגה"ה) בשם הרמ"א – לענין הקשת. וראה שם בשם "הכם מופלג" – לענין קשת וליקויים. וראה אוה"ת נח תרומה, א ואילך.

בשלה"ה שם מתרץ ד"ה' צופה הקב"ה ומביט בכל הדורות וברא... שיהיו לקוי בעת שראוי ללקות מפני חטא' הנ"ל. ראל תבהל... כבר גלוי וידוע כל החטאים שיהיו וע"ז עשה הקב"ה מעשה וברא בריאתו א"כ... שהחטאים האלה הם הכרחיים... כבר הארכתי בזה כו" [ויזמתק ע"פ המבואר (תו"ח תולדות יג, א ואילך) בענין "נורא עלילה על בני אדם" – שגם החטאים הם ע"פ השגחה כו' (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 66 ואילך, וש"ג) –

אבל ראה מאמר שני המאורות (להרה"ח וכו' הר"א

"כשהמאורות לוקין סימן... אינם מוסבים על עצם הליקוי, אלא על ראייתו, שהרי הקב"ה מראה ליהודי "סימן רע" ככוונה להחזירנה בתשובה¹⁶. ולפיכך חייב הוא לראות את הסימן.

לפי זה תתורץ השאלה שלעיל: לפי חוקי הטבע קבוע והכרחי רק עצם הליקוי, אך אין הכרח בראייתו, שהרי ייתכן שיהיו עננים וכדומה, שיסתירו את הליקוי.

פרט זה, ראיית הליקוי, תלוי במעשי בני אדם: כאשר קיימים "ארבעה דברים" הללו, מופיע "סימן רע" ע"י ראיית הליקוי, וכאשר ההתנהגות היא כראוי, ישנם עננים המסתירים את הליקוי, ואין כאן "סימן רע".

אך הסבר זה איננו מתקבל, כי:

(בנוסף לכך, שישנם מספר מקומות שבהם כמעט ואינם קיימים עננים, ככאן מצרים שאין בה עננים, ולפיכך אין בה גשמים¹⁷.)

הנה מלשון חז"ל "כשהמאורות לוקין", מובן, שהסימן הרע הוא בעצם הליקוי, ולא בראייתו.

לפיכך מחלקת הגמרא¹⁸ בברייתא בין ישראל לגויים: "בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישאל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה". ההסבר לכך הוא, שכיון שישאל דומים ללבנה ועובדי

מהאמלי"א, ב בהגה"ה – ד"ע"פ דרך זה א"א לתרץ בענין ליקוי המאורות כו", עיי"ש. ולהעיר מהידוע (ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 134 הערה 3. [המתורגם] ח"ז ע' 70 הערה 46, וש"ג) דאם הידיעה שלמעלה באה בדיבור ה"ז מכריחה את הבחירה (שלכן "צדיק ורשע לא קאמר") – וכש"כ בנדר"ד לכאורה, שהמדובר בקביעת סדר בטבע הבריאה, ובל' השל"ה "עשה... מעשה וברא בריאתו".

16 ראה בנדר"ד – ס' חסידים ס"ו, רל (ושם: ואם אדם רואה כו'). הובא במג"א או"ח ר"ס תקפ. באר היטב שם שתקע"א סוסק"א.

17 פרש"י ר"פ מקץ. ויגש מז. י. וארא ז. יז. סוטה יג, א ד"ה כדי. ועוד. – ודווקא לתרץ דכאשר ישראל עושים רצונו של הקב"ה עושה הקב"ה נס ומביא עננים כו'.

כוכבים לחמה¹⁹, גורם הפגם – הליקוי בהתנהגותם לליקוי בחמה ובלבנה. הליקוי (הפגם) של החמה והלבנה נובע מן הפגם בהתנהגותם של הגוים ושל ישראל.

מכך מובן, שכאשר מצבם של ישראל מושלם, אין צריך להיות כלל פגם וליקוי בלבנה (ולא שהליקוי קיים, אך אין הוא נראה).

ד. הליקוי הוא סימן לזמן המועד לפורענות

ההסבר לכך בפשטות הוא²⁰:

פירושו של המאמר "כשהמאורות לוקין סימן רע..."²¹, "וזאת "בשביל ארבעה דברים..." הוא, שכאשר מגיע ליקוי מאורות זהו סימן שבזמן זה שולט מזל רע [כפי שמוצאים במספר מאמרי חז"ל²¹ על זמנים מסויימים שבהם ריע מזליה וכדומה] – זהו זמן המועד לפורענות, ולכן מענישים אז (יותר) על "ארבעה דברים"; לפיכך "בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לידאג מן הפורענות"²² שהרי אין על מה להעניש.

לפי זה אין מקום לשאלה על כך שליקויי חמה ולבנה באים בזמנים קבועים בהתאם לחוקי הטבע, מפני שלפי הסבר זה הליקוי איננו תוצאה של מעשה בני אדם, אלא סימן לזמן פורענות שבו מענישים על ארבעת הדברים הנ"ל, וזמנים אלו (של מזל רע) ו"סימניהם" אכן קבועים בסדר הבריאה ובטבע

19) ראה בארוכה אה"ת בראשית ד"ה ויאמר לו יהונתן וביאורו.

20) ראה עד"ז עיון יעקב לע"י סוכה שם. ערוך לגר סוכה שם. ביאור לר"ב דיסקין (שנדפס בספר מדרש תנאים – ווילנא תקצ"ט) לפדר"א ספ"ו. מאמר שני המאורות שם (בריש העמוד). ועיי"ש בהמשך דבריו ע"ד החסידות.

21) ראה לדוגמא: שבת קכט, ב. קנו, א. תענית כט, א ואילך. שו"ע יו"ד סקע"ט ס"ב. חז"ג נה, סע"א ואילך. רלז, א. שם רע"מ רפא, ב. ועוד.

22) פרש"י שוהבא בתחלת השיחה. וראה סוכה, תוספתא ופדר"א שם. לקמן הערה 40.

[בדומה לזמנים שמונה הגמרא במסכת שבת²³: "האי מאן ד(נולד) בחד... יהי..."] ועוד].

ה. הקושי על הפרדה בין ישראל לגוים

אך עדיין נדרש הסבר:

הגמרא²⁴ מבחינה בין יהודים לעובדי כוכבים: "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו... ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה – עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו". מכך מובן, שבאותו מצב שבו ישראל "אל יחתו", כאשר "עושין רצונו של מקום", גם אז הגוים "יחתו";

יש, איפוא, להבין: אם ב"סימן רע" הכוונה היא לזמן שבו מענישים במיוחד על אי-הקפדה על ארבעת הדברים הללו, ופירושו של "עושין רצונו של מקום" הוא, שאין עוברים עליהם וממילא אין מענישים עליהם, מדוע, איפוא, "יחתו הגוים", גם אלה שאינם עוברים על רצונו?

1. "מזל" – נטיה להתנהגות מסויימת

ההסבר לכך הוא:

ההשפעה של "מזל" בתקופות מסויימות לגבי התנהגות בני האדם (ולא רק לגבי שכר ועונש) היא, שה"מזל" גורם אצלם נטיה להתנהגויות ומעשים מסויימים, לדוגמא: "אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה"²⁵. אין הכוונה לומר, שביום אי אפשר להצליח בלימוד התורה²⁶, אלא ש"לילה" הוא זמן המיועד להצלחה בתורה יותר מאשר ביום, אז יש צורך בעמל רב יותר כדי להצליח.

23) קנו, א.

24) סוכה שם. ועד"ז במקומות שוהבאו לעיל הערה 22.

25) הל' ת"ת לרמב"ם פ"ג ה"ג. לאדה"ז – פ"ד ס"ח.

26) שלכן "מוצאו ללמוד ביום ובלילה" (הל' ת"ת שם).

מג.

מ'האָט שוין געזען בגלוי די נפלאות בתחלת שנה זו – בהמשך צו די נפלאות בשנה שעברה – במיוחד בקשר מיט דעם, אַז מדינה היא (רוסלאַנד) לאַזט אַרויס און איז מסייע טויזנטער טויזנטער אידן צו עולה זיין קיין ארץ ישראל (און אין נאָך ערטער), וואו זיי קענען לעבן אין פולע פרייהייט בחייהם הפרטיים – דער גילוי פון מעלתם של ישראל, באופן אַז אויך אוה"ע זיינען אין דעם מכיר און מסייע.

ובהקדים, אַז – דער גילוי והכרה בעולם און פון אוה"ע אין מעלתם של ישראל ווערט נתחזק מדור לדור, קומענדיק אַלס נעענטער צו דער גאולה האמיתית והשלימה, ווען עס וועט מקויים ווערן דער "והלכו גוים לאורך"¹, "והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך"², וכו'.

און אַלס הכנה לזה, איז במשך הדורות – אויך אין זמן הגלות – געפינט מען אַז אפילו אוה"ע האָבן מכיר געווען אַז אידן זיינען דער עם הנבחר. כנראה בכ"כ מדרשי חז"ל [לדוגמא: די גמרא אין זבחים³, אַז אַ מלך פון אוה"ע האָט מסייע געווען אַז אַ איד זאָל זיין אָנגעטאָן "לכבוד ולתפארת", "אקיים בך והיו מלכים אומניך", ועוד].

וכידוע אויך, אַז אוה"ע רופן אַן אידן בלשונם (אויך ווען זיי רעדן איינער מיט דעם צווייטן) – דעם "עם הנבחר".

און אין דעם איז צוגעקומען נאָכמער בדורות האחרונים⁴, ובמיוחד – במדינת ארצות הברית (ועוד מדינות), וועלכע איז אַ מדינה של חסד, וואָס לאַזט אידן טאָן זייער עבודה מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף, און איז זיי נאָך מסייע בזה, און מסייע אידן אין ארץ ישראל וכו'.

1) ישע"י ס, כג.

2) שם מט, כג.

3) יט, רע"א.

4) וכידוע כמה סיפורים עם רבותינו נשיאינו שאוה"ע חלקו להם כבוד (ראה לדוגמא

בנוגע לאדמו"ר מהר"ש – סה"מ מלוקט ח"ד ע' כו).

ולאידך – בימים אלה התאספו אומות העולם (שבעים אומות) באופן ד"רגשו גוים ולאומים יהגו"⁹, לטעון לישראל "לסטים אתם כו", לא רק בנוגע לעזה או שומרון, אלא גם (ולכל לראש) בנוגע ליהודה כולל ירושלים, עיר הבירה של ארץ ישראל, "קרית חנה דוד"¹⁰ – בה בשעה שהכל יודעים את התשובה לטענה זו המפורשת בהתחלת פירוש רש"י על התורה: "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו... נתנה לנו".

[ולמרבה הפלא – היו בכלל זה גם מדינות שדרכם להשתדל ולעשות כל התלוי בהם למען הצדק והיושר בעולם, כפי שראו גם בהנהגתם בקשר למאורעות במפרץ הפרסי באופן המתחייב ע"פ צדק ויושר (למנוע מצב של גזילה איש מרעהו, מדינה ממדינה כו), כי גם בענין זה התנהגו באופן בלתי-רצוי ביחס לבני"].

ויש לומר ההסברה בזה (שמאורע בלתי-רצוי זה אירע דוקא בתקופה שבה רואים נסים גלויים) – ע"ד האמור לעיל שהסדר בעולם הוא באופן של העלם וחושך, ורק אח"כ נעשה גילוי האור, ומזה מובן שאין להתפעל מזה ש"רגשו גוים ולאומים יהגו", כיון שאין זה אלא "ריק" (כסיום הכתוב), "כל ריגושן... לריק"¹¹, כיון ש"יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו"¹², ולכן עומדים בני" בכל התוקף בכל הקשור לשלימותה של ארץ ישראל (ועאכו"כ בנוגע לירושלים), בידעם ש"כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה... ונתנה לנו".

וי"ל יתירה מזה – שהענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו" גופא הוא מסימני הגאולה, כמ"ש רש"י ש"רבותינו דרשו"¹¹ את הענין על מלך המשיח.

(משיחות שבת בראשית (אסרו-חג דשמע"צ ושמח"ת) תנש"א)

(9) תהלים ב, א.

(10) ישעי' כט, א.

(11) מדרש תהלים ויל"ש עה"פ.

(12) שם, ד.

כך הוא גם לגבי מאמר חז"ל במסכת שבת "האי מאן... יהי..."²⁷, שטבע האדם ותכונותיו תלויים במזל של הזמן שבו נולד.

אין הכוונה שהמזל משפיע בהכרח על התנהגותו של האדם שנולד בתקופה זו, שהרי "רשות לכל אדם נתונה" להיות צדיק או להיפך²⁷, ולא ייתכן ש"תולדתו תמשוך אותו לדבר שאי אפשר לזו ממנו"²⁸. אלא הכוונה היא, שהמזל של תקופה זו יוצר באדם "נטיה קצת"²⁹ לדבר מסויים, אך ע"י יגיעה הוא יכול להתגבר בהתנהגותו על הטבע, ואף לשנותו ולהפכו.

ענין זה דומה למה שמוסבר בהרחבה בשמונה פרקים להרמב"ם³⁰ ש"אי אפשר שיולד האדם... בטבע בעל מעלה ולא בעל חסרון", אלא ב"טבע מוכן למעלה או לחסרון", וכך אין הטבע מחייב את בחירת האדם.

ההבדל בין בני האדם השונים בענין זה הוא שמי שהוא בטבעו "מוכן למעלה" צריך לעמול פחות על בחירתו להיות בעל מעלה, משום שטבעו מסייע בידו (אך עדיין יש לו בחירה הפשית להיות ההיפך מבעל מעלה). לעומתו, מי שהוא "מוכן לחסרון" צריך לעמול קשה יותר כדי להיות בעל מעלה. מצד שני, מוכיחה עובדה זו עצמה, שניתנו לו כוחות גדולים יותר מאשר למי שהוא "בטבע מוכן למעלה", שהרי "לפום גמלא שיחנא"³¹ (=לפי הגמל – משאו).

כך הוא הדבר גם לגבי התכונות המסוימות הנובעות מן המזל של זמן הולדת האדם: בלשון הגמרא "האי מאן... יהי..." אין הכוונה שהאדם מוכרח להיות כך, אלא שיש צורך בעמל ובהתמודדות קשה יותר כדי להתגבר על הטבע. (כדוגמא לכך ניתן לציין את הזמנים

המוגדרים ע"י חז"ל כ"יום חייב"³² וכדומה, זמנים אלו מועדים יותר לענינים שליליים, ולכן צריך בימים אלו להזהר מדברים מסויימים, כגון "אין מתחילין בב' וד"³³ וכדומה. אך אין הכרח שביום זה יגיעו ענינים שליליים של "חובה".

לפיכך חלה ההלכה ש"אין מתחילין בב' ובד'" רק כאשר היא איננה סותרת את "אין מעבירין על המצוות"³⁴, וכך, בהשתדלות מתאימה, ניתן להצליח אפילו ב"יום חייב"³⁵.

ז. ליקוי המאורות מעורר נטיה להתנהגות שלילית

לפי זה ניתן לומר, שפירושו של המאמר "כשהמאורות לוקין סימן רע הוא לעולם", איננו רק שזוהו זמן מועד לפורענות, להענשה על התנהגות בלתי רצויה, אלא שזוהו זמן שבו מתעוררות בטבעו של האדם נטיות להתנהגות לא טובה, אך עדיין אין הכרח שהאדם אבל יושפע וינהג שלא כראוי, שהרי בכוחו להתגבר על נטיות אלו.

[בכך יובן הדיוק שבלשון המשל³⁶ המובא בגמרא על ליקוי חמה: "מלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניו... כעס עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם...". כלומר, הענין של "טול פנס..." איננו נעשה על-ידי המלך בעצמו, אלא ע"י "עבדו", כי הליקוי והסימן הרע שבתקופה זו הוא רק מצד הטבע. עבדו של מלך].

ובמאמר "בשביל ארבעה דברים חמה

(32) תענית שם.

(33) יר"ד שם. רע"מ שם. וראה שם רעג, א. רלד, א.

שבת קכט, ב.

(34) ראה ס' חסידים ס' נט. וראה רע"מ שם רעג, א.

ולהעיר משו"ע אדה"ז או"ח סתנ"ה סט"ו טו.

(35) ראה רש"י בא יוד, יוד. וראה בארוכה מאמר שני

המאורות שם.

(36) ובערוך לנר שם מפרש ד"עבדו" קאי על הלבנה

שמונע אור הפנס (השמש) מעבדיו (יושבי הארץ).

(27) רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.

(28) שם ה"ד.

(29) לח"מ שם.

(30) רפ"ח. וראה גם עקידה שער כב ושער כו.

(31) סוטה יג, ב. וש"נ.

הוספה בשורת הגאולה

ד.

בתקופתנו זו מתרחשים ברחבי העולם נסים ונפלאות (עד ל"נפלאות גדולות"¹, ולא רק באופן ד"לעושה נפלאות גדולות לבדו", ש"אין בעל הנס מכיר בניסו"², אלא גם) באופן גלוי לעין כל – מעין ודוגמת והכנה לנסים ונפלאות דגאולה העתידה לבוא תיכף ומיד, עלי נאמר³ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ולדוגמא:

במדינות גדולות וחזקות הולכים ומשתנים סדרי השלטון והמשטר לטוב, טוב צדק ויושר⁴ – מעין ודוגמת והכנה לתיקון ושלמות העולם בימות המשיח⁵, כולל בנוגע לבני – נתינת חופש בכל הקשור לעניני יהדות, תורה ומצוות⁶, עד ליציאתם של מאות אלפי יהודים לחירות – מעין ודוגמת והכנה לקיבוץ גלויות (בבחינת "טועמי' חיים זכו"⁶) בימות המשיח; המאורעות במפרץ הפרסי – מסימני הגאולה, כמארוז"ל בנוגע ל"מלכיות מתגרות כו"⁷, ובפרטיות יותר – "מלך פרס (דקאי בפשטות על השטח שכולו עירק) מתגרה במלך ערבי כו' וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלים כו', ואומר (הקב"ה) להם (לישראל) . . אל תיראו הגיע זמן גאולתכם"⁸, וממשיך ומסיים "בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם".

- 1) תהלים קלו, ד.
- 2) נדה לא, א.
- 3) מיכה ז, טו.
- 4) ראה גם ס' השיחות ה'תש"נ ח"א ע' 152 ואילך.
- 5) ראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א: ויתקן את העולם כו'.
- 6) ראה לקו"ש ח"כ ע' 173. וש"נ.
- 7) ב"ר פמ"ב, ד. מדרש לקח טוב לך לך יד, א.
- 8) יל"ש ישעי' רמז תצט.

לוקה... אין הכוונה שהליקוי בא כתוצאה מהתנהגות שלילית בפועל בארבעה דברים אלו, אלא שכיוון שבזמן זה יש נטיה ל"ארבעה דברים" אלו, לכן המאורות לוקין וכו'.

ה. ישראל – מעל לטבע, הגויים – בשליטת הטבע

לפי האמור לעיל יובן מדוע דוקא לגבי ישראל נאמר "אל תחתו", ולא לגבי הגויים: אמנם גם הגויים יכולים להתגבר על נטיות טבעיות שמעורר הזמן, ולהתנהג כראוי, שהרי למרות שאין להם בחירה אמיתית³⁷, בכל זאת אין הם נענשים אלא אם הם חוטאים "מעצמן"³⁸, אך למרות זאת, כיון שהם נתונים לשליטת הטבע, דרושים להם עמל ומאמצים מרובים ביותר כדי לבטל את הטבע. לפיכך "יחתו הגויים מהמה", הם יראים מן הנטיות הטבעיות.

ואילו כאשר ישראל מוסיפים בעבודת ה', למעלה מן המדידות וההגבלות של טבעם –

- 37) שהיא רק בבניי (מצד מעלת נשמתם) – כמובן מלקו"ת אמור לה, ב. ועוד.
- 38) עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ג. שמונה פרקים שם (בהמשך הפרק).

(* אבל ראה רש"י שם.

לזכות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

☞ ☞ ☞

ויה"ד שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

☞ ☞ ☞

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד